

516

Besluit van 9 oktober 1991, houdende regels betreffende de beloning of vergoeding voor de bemiddeling bij en de bevordering van de totstandkoming van krediettransacties alsmede de wijze van uitbetaling daarvan (Besluit provisie kredietbemiddeling)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 28 mei 1991, nr. 91046391 WJA/W, gedaan in overeenstemming met Onze Minister van Financiën;

Gelet op artikel 27, tweede lid, van de Wet op het consumentenkrediet (Stb. 1990, 395);

Gehoord de Adviescommissie consumentenkrediet;

De Raad van State gehoord (advies van 2 september 1991, nr. W10.91.0275);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 30 september 1991, nr. 91080228 WJA/W, uitgebracht in overeenstemming met Onze Minister van Financiën;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK I. Algemene bepalingen

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. wet: de Wet op het consumentenkrediet (Stb. 1990, 395);
- b. provisie: een beloning of vergoeding als bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de wet;
- c. provisie-overeenkomst: een tussen een kredietgever en een kredietbemiddelaar of leverancier tot stand gekomen overeenkomst betreffende provisie.

Artikel 2

Het uitbetalen, aanvaarden of in rekening brengen van provisie is verboden anders dan ter uitvoering van een provisie-overeenkomst, die voldoet aan het bepaalde in hoofdstuk II.

HOOFDSTUK II. Provisie-overeenkomsten

Artikel 3

1. Een provisie-overeenkomst dient schriftelijk te worden aangegaan.
2. Zij dient te bepalen dat slechts aanspraak op provisie bestaat ter zake van tot stand gekomen krediettransacties.

Artikel 4

1. De provisie-overeenkomst dient te voorzien in een regeling volgens welke een kredietbemiddelaar of leverancier alleen van maand tot maand gedurende de looptijd van de desbetreffende krediettransactie aanspraak op provisie heeft ten bedrage van een in de overeenkomst te bepalen percentage van het uitstaand saldo ter zake van die transactie, zoals dat saldo luidt op de laatste dag van de desbetreffende maand.
2. Het percentage, bedoeld in het eerste lid, dient te gelden voor alle door de kredietgever af te sluiten krediettransacties, welke tot stand komen door bemiddeling van de kredietbemiddelaar of leverancier, behoudens het bepaalde in artikel 5.

Artikel 5

- Partijen kunnen schriftelijk een wijziging van het in artikel 4 bedoelde percentage overeenkomen, met dien verstande dat:
- a. een tussen partijen overeengekomen percentage telkens gedurende een aaneengesloten tijdvak van ten minste een maand dient te gelden;
 - b. ten aanzien van reeds tot stand gekomen niet-doorlopende krediettransacties het percentage blijft gelden dat gold op het tijdstip waarop de krediettransactie werd afgesloten;
 - c. ten aanzien van reeds tot stand gekomen doorlopende krediettransacties het percentage telkens eerst na 24 maanden kan worden gewijzigd uitsluitend in het percentage dat tussen partijen voor nieuw af te sluiten krediettransacties geldt op het tijdstip waarop de wijziging plaatsvindt.

Artikel 6

De provisie-overeenkomst dient te bepalen dat over de periode waarin een kredietnemer ten minste twee maanden achterstallig is in de betaling van een vervallen termijnbedrag, ter zake van de desbetreffende krediettransactie geen provisie is verschuldigd.

Artikel 7

1. De provisie-overeenkomst dient te bepalen dat met ingang van het tijdstip waarop het door de kredietnemer verschuldigde door de kredietgever vervroegd wordt opgeëist in een geval als bedoeld in artikel 33, onder c, van de wet, ter zake van de desbetreffende krediettransactie geen provisie meer is verschuldigd.
2. De provisie-overeenkomst dient een gelijke regeling te bevatten voor gevallen waarin de tot de krediettransactie behorende overeenkomsten worden ontbonden, met dien verstande dat de provisie-overeenkomst dient te bepalen dat, indien de ontbinding ongedaan wordt gemaakt op grond van artikel 42, tweede lid, van de wet, weer provisie verschuldigd wordt over de periode gerekend vanaf het tijdstip waarop de ontbinding ongedaan is gemaakt.

HOOFDSTUK III. Wijze van uitbetaling

Artikel 8

Het is verboden provisie uit te betalen in de vorm van het verstrekken van zaken of het verlenen van diensten.

HOOFDSTUK IV. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 9

1. Artikel 2 geldt niet voor niet-doorlopende krediettransacties, welke zijn afgesloten voor het tijdstip van in werking treden van dit besluit.

2. De provisie-overeenkomst, bedoeld in hoofdstuk II, dient tevens te gelden voor doorlopende krediettransacties, welke zijn afgesloten voor het tijdstip van in werking treden van dit besluit.

Artikel 10

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop de wet in werking treedt.

Artikel 11

Dit besluit kan worden aangehaald als: Besluit provisie kredietbemiddeling.

Lasten en bevelen dat dit besluit met daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

's-Gravenhage, 9 oktober 1991

Beatrix

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. M. C. T. van Rooy

Uitgegeven de *vierentwintigste* oktober 1991

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State

ALGEMEEN

1. Inleiding

Dit besluit geeft uitvoering aan artikel 27, tweede lid, van de Wet op het consumentenkrediet (Stb. 1990, 395), hierna verder aan te duiden als: WCK. Op grond van genoemde bepaling dienen bij algemene maatregel van bestuur regels te worden gesteld ter zake van de beloning of vergoeding voor de bemiddeling door kredietbemiddelaars bij het afsluiten van een krediettransactie en voor de bevordering door leveranciers van de totstandkoming van een krediettransactie. Ook moeten regels worden gesteld ter zake van de wijze van uitbetaling van deze beloning of vergoeding. Deze beloning of vergoeding, die door de kredietgever wordt toegekend, is in het spraakgebruik bekend onder de benaming «provisie», welke ook in het onderhavige besluit wordt gehanteerd. Waar in deze nota wordt gesproken over «bemiddelaar» worden daaronder zowel begrepen de kredietbemiddelaar als de leverancier die de totstandkoming van een krediettransactie bevordert.

De indeling van het besluit is als volgt. Hoofdstuk I bevat naast een definitiebepaling een algemene bepaling waaruit volgt dat het uitbetalen, aanvaarden of in rekening brengen van provisie slechts is toegestaan als daarmee uitvoering wordt gegeven aan een provisie-overeenkomst die aan bepaalde vereisten voldoet. Hoofdstuk II bevat de vereisten waaraan de provisie-overeenkomst moet voldoen. Daarbij gaat het onder andere om de hoogte en de spreiding van provisie. Hoofdstuk III bevat een bepaling inzake de wijze waarop provisie moet worden uitbetaald. In hoofdstuk IV zijn ten slotte de inwerkingtredingsbepaling en de citeertitel van het besluit opgenomen.

Over het ontwerp van dit besluit is ingevolge artikel 50, derde lid, van de WCK de Adviescommissie consumentenkrediet gehoord. Op de daarvoor in aanmerking komende plaatsen in deze nota van toelichting wordt ingegaan op de verschillende onderdelen van het door de commissie uitgebrachte advies.

2. Doelstelling, uitgangspunten en werkingssfeer

De in het onderhavige besluit opgenomen regels worden op grond van artikel 27, tweede lid, van de WCK gesteld «ten einde een zorgvuldige kredietbemiddeling te bevorderen». Dit is dan ook de doelstelling van het onderhavige besluit. In de memorie van toelichting bij de WCK is aangegeven dat het er bij zorgvuldige kredietbemiddeling om gaat dat bemiddelaars niet door onevenredig hoge provisies tot produktiejacht worden aangezet en voorts dat zij mede geldelijk belang hebben bij de kredietwaardigheid van de door hen aangebrachte kredietnemers (Kamerstukken II 1986/87, 19 785, nr. 3, blz. 81-82).

In navolging van het regime van artikel 42 van de Wet op het consumptief geldkrediet (WCGK) (Stb. 1972, 399) werd bij de indiening van het wetsvoorstel dat tot de WCK heeft geleid, gekozen voor een facultatieve bevoegdheid om regels ter zake van de provisie te stellen. Tijdens de behandeling van de WCK in de Tweede Kamer is artikel 27, tweede lid, evenwel door aanvaarding van het amendement Ter Veld/Oomen-Ruijten (Kamerstukken II 1988/89, 19 785, nr. 19) aldus gewijzigd dat bij algemene maatregel van bestuur regels moeten worden gesteld. De toenmalige Staatssecretaris van Economische Zaken heeft tijdens de mondelinge behandeling van de WCK in de Tweede Kamer het voornemen uitgesproken om een regeling tot stand te brengen die zich

zal richten op de spreiding van de uitbetaling van de provisie en niet op de maximering daarvan (zie Handelingen II 1988/89, blz. 87-6514). Ook de indieners van het hierboven vermelde amendement stond blijkens de toelichting op dat amendement een regeling inzake gespreide provisiebetaling voor ogen. In lijn met de hier weergegeven bedoelingen voorziet het onderhavige besluit er onder andere in dat de betrokken partijen onder bepaalde voorwaarden vrij zijn in het kiezen van de hoogte van de provisie en dat van maand tot maand aanspraak op een deel van de totale provisie bestaat.

Het afzien van een maximering van provisie betekent een afwijking ten opzichte van de onder het regime van de WCGK tot stand gekomen zelfregulering op dit terrein. De «Overeenkomst provisieregeling» van de Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland (VFN), welke deel uitmaakt van de Erecode van de VFN, voorziet namelijk, naast een systeem van gespreide betaling, in een begrenzing van het uit te betalen provisiebedrag. In het onderhavige besluit is om de volgende redenen niet voor een maximering van provisie gekozen. Een eerste bezwaar tegen maximering is gelegen in de verwachting dat de betrokken partijen steeds de maximumprovisie overeen zullen komen. Dit is ook de praktijk onder de provisieregeling van de VFN. De maximumprovisie fungeert daar in feite als eenheidsprijs. Hiertegen bestaan met name vanuit het mededingingsbeleid bezwaren, aangezien op deze wijze de marktwerking sterk wordt beperkt. In de tweede plaats kan niet één maximumbedrag of -percentage worden vastgesteld, maar zou een differentiatie moeten plaatsvinden. De bemoeienissen van bemiddelaars verschillen namelijk sterk. Deze variëren van beperkte tot uitgebreide cliëntenadviesing en het geheel behandelen van kredietaanvragen. De provisieregeling van de VFN kent verschillende maxima naar gelang van de aard en intensiteit van bemiddelingswerkzaamheden. De praktijk wijst echter uit dat de handhaafbaarheid daarvan problematisch is, zodat de beoogde differentiatie in feite niet van de grond komt.

In haar advies geeft de Adviescommissie consumentenkrediet aan dat zij zich kan vinden in een regeling die ziet op spreiding van de provisie en niet op maximering. Het advies om de ontwikkelingen in het provisie-niveau op de markt te volgen opdat kan worden beoordeeld of deze regeling toereikend is ter realisering van haar doelstelling zal ik opvolgen.

Met betrekking tot de werkingssfeer van het besluit zij het volgende opgemerkt. Het besluit is van toepassing op de provisie voor bemiddelingswerkzaamheden bij alle kredietverlening die onder de WCK valt. Ten opzichte van de provisieregeling van de VFN betekent dit een verruiming aangezien die regeling geen betrekking heeft op de bemoeienissen van leveranciers bij drie-partijen-huurkooptransacties. Voor zover het besluit regels bevat over de uitbetaling van provisie, richten deze zich tot de kredietgever; regels inzake het aanvaarden of in rekening brengen van provisie zijn van toepassing op de bemiddelaar.

3. Hoofdlijnen

3.1 De provisie-overeenkomst

Centraal in het besluit staat de provisie-overeenkomst tussen de kredietgever en de bemiddelaar. Het betreft hier het geheel van de door deze partijen gemaakte afspraken over provisies voor bemiddelingswerkzaamheden. In de praktijk zal een provisie-overeenkomst veelal deel uitmaken van de bemiddelingsovereenkomst tussen de betrokken kredietgever en bemiddelaar. In het besluit zijn de vereisten opgenomen waaraan een provisie-overeenkomst moet voldoen.

Het besluit voorziet in een verbod om provisie uit te betalen, te aanvaarden of in rekening te brengen, indien dit geschiedt anders dan ter

uitvoering van een provisie-overeenkomst die aan de in het besluit genoemde vereisten voldoet. Dit verbod geldt dus, indien geen provisie-overeenkomst is gesloten, indien een provisie-overeenkomst is gesloten die niet aan de in het besluit opgenomen vereisten voldoet, of indien de provisie-overeenkomst niet wordt nageleefd. Voorts is hier van belang artikel 27, derde lid, van de WCK. Uit deze bepaling volgt dat een overeenkomst nietig is, voor zover daarbij van de in het besluit opgenomen regels wordt afgeweken.

De in de overeenkomst op te nemen bepalingen betreffen met name de berekening van de hoogte van provisie en het verval van provisie. Op deze onderwerpen wordt hierna nader ingegaan. Voorts dient de overeenkomst te bepalen dat alleen aanspraak op provisie bestaat ter zake van tot stand gekomen krediettransacties. Het ontbreken van een dergelijke bepaling zou ertoe kunnen leiden dat de bemiddelaar te allen tijde op provisie kan rekenen, ongeacht of de krediettransacties waarvoor bemiddeld wordt, tot stand komen. Bij een dergelijke vaste bron van inkomsten bestaat het gevaar dat het belang dat de bemiddelaar heeft bij een goed verloop van de door zijn bemiddeling wél tot stand gebrachte krediettransacties te gering wordt, hetgeen een zorgvuldige kredietbemiddeling in de weg kan staan.

De provisie-overeenkomst moet in schriftelijke vorm worden aangegaan. Met het oog op de handhaafbaarheid van het besluit is het immers van belang dat de tussen partijen gemaakte afspraken over provisie duidelijk kenbaar zijn.

3.2 Berekening van de hoogte van provisie

In de provisie-overeenkomst dient als hoofdregel te worden bepaald dat gedurende de looptijd van de krediettransactie waarop de provisie betrekking heeft, van maand tot maand aanspraak op provisie bestaat.

Als basis voor de berekening van de hoogte van de maandelijkse provisie geldt een in de overeenkomst te bepalen percentage van het uitstaand saldo ter zake van de desbetreffende krediettransactie op de laatste dag van de maand. Partijen zijn vrij in het kiezen van de hoogte van dit percentage. Daarbij kan dan ook rekening worden gehouden met de aard, de kwaliteit en de omvang van de werkzaamheden van de betrokken bemiddelaar. Een eenmaal overeengekomen percentage is van toepassing op de provisie ten aanzien van alle krediettransacties waarbij de kredietgever en de bemiddelaar beiden zijn betrokken. Het is dus niet toegestaan om verschillende percentages voor verschillende (soorten) krediettransacties te hanteren. Differentiatie van het percentage, bijvoorbeeld door verschil te maken tussen doorlopend en niet-doorlopend krediet, zou ertoe kunnen leiden dat de bemiddelaar te zeer een eigen belang laat meewegen bij zijn bemiddelingsactiviteiten ten behoeve van kredietaanvragers, waardoor een zorgvuldige kredietbemiddeling in het gedrang komt.

Het door partijen overeengekomen percentage dient gedurende een zekere tijd zijn gelding te behouden. Voorkomen moet immers worden dat het percentage op iedere willekeurig moment kan worden gewijzigd, waardoor feitelijk toch per krediet een verschillend percentage zou kunnen worden bepaald. Anderzijds kan het overeengekomen percentage niet voor altijd gelden. Wijzigingen van de rentestand op de geld- en kapitaalmarkt, inflatoire ontwikkelingen, maar ook wijzigingen in de aard, kwaliteit en omvang van de werkzaamheden van de bemiddelaar, maken het redelijk dat het percentage van tijd tot tijd moet kunnen worden aangepast. Het besluit voorziet daarom in een tweetal mogelijkheden tot wijziging van het provisiepercentage. In de eerste plaats kan het provisiepercentage telkens na ten minste een maand worden gewijzigd. Het nieuwe percentage kan alleen betrekking hebben op provisie ten

aanzien van na de vaststelling van het nieuwe percentage af te sluiten krediettransacties. De hoogte van de provisie ter zake van reeds tot stand gekomen krediettransacties blijft in beginsel afhankelijk van het oorspronkelijke percentage. Een uitzondering hierop geldt voor doorlopende krediettransacties, waarvoor een tweede wijzigingsmogelijkheid wordt geboden. Het provisiepercentage voor reeds tot stand gekomen doorlopende krediettransacties kan met tussenpozen van ten minste twee jaar worden aangepast aan het op het moment van aanpassing tussen partijen geldende provisiepercentage voor nieuwe krediettransacties. Deze extra wijzigingsmogelijkheid is opgenomen vanwege het feit dat deze krediettransacties een onbepaalde looptijd hebben en – in samenhang hiermee – zich (aanzienlijke) wijzigingen als bovenbedoeld, bijvoorbeeld in het marktrenteniveau, kunnen voordoen, die bij deze kredietvorm ook hun weerslag kunnen hebben op de hoogte van de door de kredietgever te ontvangen kredietvergoeding. Overigens zij opgemerkt dat wijzigingen van de provisie-overeenkomst in schriftelijke vorm dienen te geschieden.

In het aan de Adviescommissie consumentenkrediet voorgelegde ontwerp was erin voorzien dat het provisiepercentage telkens na een periode van zes maanden kon worden gewijzigd, doch de commissie heeft mij ervan overtuigd dat een korte periode voldoende is om het hiervoor aangegeven effect te vermijden, terwijl aldus beter tegemoet gekomen wordt aan de behoefte aan flexibiliteit teneinde wijzigingen in marktverhoudingen of in de verhouding tussen partijen op te vangen. De mogelijkheid tot wijziging van het provisiepercentage bij doorlopende krediettransacties gedurende de looptijd is opgenomen op advies van de commissie.

Uit de hiervoor beschreven systematiek vloeit voort dat de uitbetaling van de provisie over een bepaalde maand niet eerder kan plaatsvinden dan na afloop van die maand. De aanspraak op provisie ontstaat immers van maand tot maand, terwijl de hoogte van de provisie over een bepaalde maand eerst op de laatste dag van die maand kan worden bepaald op grond van het dan uitstaande saldo. Overigens zij erop gewezen dat de kredietgever en de bemiddelaar overeen kunnen komen dat de provisie over een bepaalde maand telkens eerst op een later gelegen tijdstip wordt uitbetaald. Hieraan kan bijvoorbeeld behoefte bestaan, indien het betalingsschema van de krediettransactie waarop de provisie betrekking heeft, voorziet in een andere dan maandelijks betalingstermijn of indien de hoogte van de over één maand verschuldigde provisie gering is.

De hoogte van de provisie zal, vanwege het feit dat het uitstaand saldo als grondslag voor de provisie geldt, van maand tot maand verschillen. In geval van niet-doorlopend krediet zal, bij afwikkeling van de krediettransactie overeenkomstig de betalingsregeling, de verschuldigde provisie van maand tot maand dalen, evenredig aan de daling van het uitstaand saldo. Dit systeem van «aflopende provisie» brengt met zich mee dat in het begin van de looptijd van de krediettransactie een relatief groot deel van de totale provisie is verschuldigd. Hierdoor kunnen de vaste kosten van de bemiddelaar (bijvoorbeeld voor het plaatsen van een advertentie) eerder worden gecompenseerd dan het geval zou zijn indien gedurende de looptijd van de desbetreffende krediettransactie maandelijks een evenredig deel van de totale provisie ter zake van die transactie zou zijn verschuldigd. Het systeem van aflopende provisie kan aan de hand van het volgende voorbeeld worden geïllustreerd.

- Tussen kredietgever/bemiddelaar overeengekomen provisie: 0,2%;
- Krediet som: f 25 000,-;
- Looptijd: 36 maanden;
- Kredietvergoeding: 1,25% per maand.

Ultimo maand	Uitstaand saldo	Maandelijke provisie
1	f 24 445,87	f 48,89
2	f 23 884,81	f 47,77
3	f 23 316,74	f 46,63
..
..
..
34	f 1 701,41	f 3,40
35	f 856,05	f 1,71
36	f 0,12	f 0,00 +
	Totale provisie	f 941,80

3.3 Verval van provisie

De hoofdregel dat over iedere maand gedurende de looptijd van de desbetreffende krediettransactie aanspraak op provisie bestaat, kent een aantal uitzonderingen. Deze uitzonderingen houden verband met het uitgangspunt dat vermeden moet worden dat door bemiddelaars kredietnemers worden «aangebracht» die hun kredietverplichtingen niet kunnen nakomen. Dit kan worden bewerkstelligd door de bemiddelaar mede het risico te laten dragen van het feit dat een kredietnemer in een zodanige omstandigheid komt te verkeren. Het mede dragen van dit risico uit zich in concreto in de mogelijkheid dat de provisie dan geheel of gedeeltelijk vervalt. Een en ander neemt vanzelfsprekend niet weg dat de kredietgever een zorgvuldig acceptatiebeleid dient te voeren. Dit vloeit voort uit het beginsel van zorgvuldige kredietverlening, dat in diverse artikelen in de WCK is verankerd. In de artikelsgewijze toelichting wordt nader ingegaan op de in de provisie-overeenkomst aan te wijzen gevallen waarin om bovengenoemde redenen geen provisie (meer) is verschuldigd.

Naast bovengenoemde gevallen brengt de koppeling van de hoogte van provisie aan het uitstaand saldo met zich mee dat ook geen provisie meer zal zijn verschuldigd, indien het uitstaand saldo nihil bedraagt. Dit is bij afwikkeling overeenkomstig de betalingsregeling vanzelfsprekend het geval vanaf het tijdstip waarop de looptijd is verstreken. Dit doet zich echter ook voor, indien volledige vervroegde aflossing plaatsvindt. Hiermee wordt het in de zelfregulering van de VFN gekozen systeem voortgezet, waarin ook is voorzien in verval van provisie na volledige vervroegde aflossing.

In het aan de Adviescommissie consumentenkrediet voorgelegde ontwerp was voorzien in een bijzondere regeling bij «oversluiting» (het met een nieuw krediet vervroegd aflossen van een lopend krediet). Deze strekte ertoe om bij oversluiting de provisie niet te baseren op het uitstaande saldo, maar op het verschil tussen het uitstaande saldo van het nieuwe krediet en dat van het lopend krediet. Een meerderheid van de commissie heeft geadviseerd om zo'n regeling achterwege te laten, aangezien zij twijfelde aan realisering van het beoogde effect, t.w. voorkoming van problematische schuldsituaties. Ik volg dit advies maar zal, overeenkomstig de wens van de commissie, de ontwikkelingen op de markt ten aanzien van oversluitingen volgen.

4. Deregulering

Met het oog op de toetsing van het onderhavige besluit aan de Aanwijzingen inzake de toetsing van ontwerpen van wet en van algemene maatregel van bestuur (Stcrt. 1985, 18) wordt het volgende opgemerkt.

Het beleidsterrein, de doelstelling en de werkingssfeer van het besluit zijn hiervoor reeds in algemene zin aangegeven.

Noch onder het regime van de WCGK noch onder dat van de Wet op het afbetalingsstelsel 1961 (WAS) bestond een overheidsregeling inzake de provisie voor kredietbemiddeling. Op grond van artikel 42, derde lid, van de WCGK bestond wel de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur ter zake regels te stellen, maar daarvan is geen gebruik gemaakt, aangezien op dit terrein door de VFN zelfregulering is ontwikkeld. Zoals vermeld in paragraaf 1 van deze nota, verplicht artikel 27, tweede lid, van de WCK thans tot regulering van overheidswege.

Ten aanzien van kredietgevers zullen de regels van het besluit primair administratiefrechtelijk worden gehandhaafd. Handelen in strijd met de in dit besluit opgenomen voorschriften kan leiden tot een ministeriële aanwijzing aan de betrokken kredietgever of tot intrekking van zijn vergunning (vgl. de artikelen 16, eerste lid, aanhef en onder a, en 17, tweede lid, van de WCK). Op bedingen tussen kredietgevers en bemiddelaars die afwijken van de in het besluit opgenomen regels staat de privaatrechtelijke sanctie van nietigheid (vgl. artikel 27, derde lid, van de WCK). Ingevolge artikel 70 van de WCK, dat een wijziging van de Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K 258) inhoudt, is tenslotte strafrechtelijke handhaving mogelijk.

Bij de uitvoering van het besluit worden geen nieuwe bestuursinstrumenten gehanteerd. Een neveneffect van het besluit zou kunnen zijn dat door bemiddelaars het aangaan van kredieten met langere looptijden wordt gestimuleerd, hetgeen in het algemeen niet in het belang is van de consument. Dit effect zou kunnen worden veroorzaakt doordat de totale provisie hoger is naarmate de looptijd van de desbetreffende krediettransactie langer is. Dit effect wordt echter voor een belangrijk deel gecompenseerd doordat aan het begin van de looptijd een relatief hoog bedrag aan provisie mag worden uitbetaald, terwijl de provisiebedragen aan het einde van de looptijd relatief gering zijn.

Aangezien over de provisie voor kredietbemiddeling tot op heden van overheidswege geen regels waren gesteld, ligt het in de rede dat het besluit zal leiden tot enige lastenverzwaring voor het bestuurlijk en het met toezicht en opsporing belaste apparaat. Deze lastenverzwaring zal evenwel niet van dien aard zijn dat deze bezwaren behoeft te ontmoeten. Er zij in dit verband nog op gewezen dat het in de WCK geregelde accountantstoezicht op kredietgevers naar zijn aard reeds intensiever zal zijn dan het toezicht op de naleving van de WCGK. Door de koppeling van de provisiehoogte aan het uitstaand saldo aan het einde van elke maand zal de controle op de juiste vaststelling van de provisie naar verwachting geen problemen opleveren. Het verloop van het uitstaand saldo ter zake van een bepaald krediet is immers op eenvoudige wijze na te gaan in de administratie van de betrokken kredietgever.

Het besluit zal moeten leiden tot enkele aanpassingen van de bedrijfsvoering van kredietgevers en bemiddelaars. In dit verband is met name van belang dat de provisie-overeenkomst tussen kredietgevers en bemiddelaars aan bepaalde – hiervoor in paragraaf 3 toegelichte – vereisten zal moeten voldoen. Voorts moet hier worden genoemd het verbod om provisie uit te betalen in de vorm van het verstrekken van zaken of het verlenen van diensten. Er zij ten slotte nog op gewezen dat het besluit gelijkelijk van toepassing is op alle kredietgevers en bemiddelaars waarop de WCK van toepassing is, zodat voor eventuele verstoring van concurrentieposities niet behoeft te worden gevreesd.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Met het gebruik van de term «provisie» (onderdeel b) wordt aangesloten bij het spraakgebruik.

Artikel 2

In artikel 2 is limitatief aangegeven onder welke voorwaarden het de kredietgever is toegestaan om provisie uit te betalen en de bemiddelaar om provisie te aanvaarden of in rekening te brengen: dit mag alleen indien dat geschiedt ter uitvoering van een provisie-overeenkomst, die voldoet aan de in hoofdstuk II van het besluit vermelde vereisten. Artikel 2 vormt aldus het aangrijpingspunt om gedragingen van kredietgevers of bemiddelaars in strijd met de bepalingen inzake de provisie-overeenkomst te bestraffen.

Indien de kredietgever provisie uitbetaalt in strijd met het onderhavige artikel, zal de bemiddelaar de provisie moeten restitueren. Doet hij dit niet, dan zal in de regel sprake zijn van het aanvaarden van provisie in strijd met artikel 2.

Artikel 3

Op de provisie-overeenkomst tussen kredietgever en bemiddelaar is reeds in paragraaf 3.1 van het algemeen deel van deze nota ingegaan.

Artikelen 4 en 5

Voor een toelichting op het systeem van koppeling aan het uitstaand saldo aan het eind van iedere maand zij verwezen naar paragraaf 3.2 van het algemeen deel van deze nota. Het begrip uitstaand saldo is omschreven in artikel 1, onder h en i, van de WCK. Bij het merendeel der krediettransacties is een betalingstermijn van één maand gebruikelijk, waardoor het uitstaand saldo in beginsel maandelijks daalt. Om deze reden is ook voor een systeem van maandelijks provisie gekozen.

Artikel 6

Dit artikel bevat een voorziening die ertoe strekt dat al dan niet tijdelijke niet-nakoming door de kredietnemer ook een weerslag heeft op de provisie die voor de desbetreffende krediettransactie aan de bemiddelaar toekomt. Ook op deze wijze krijgt de bemiddelaar derhalve een belang bij zorgvuldige bemiddeling. Zo moet in de provisie-overeenkomst worden bepaald dat bij substantiële niet-nakoming (twee maanden achterstalligheid) over de desbetreffende maanden geen provisie is verschuldigd. Voor de termijn van twee maanden is aansluiting gezocht bij de minimumtermijn die in artikel 33, aanhef en onder c, 1°, van de WCK voor vervroegde opeisbaarheid is aangehouden. Evenals voor vervroegde opeisbaarheid dient immers ook voor stopzetting van de provisie-uitbetaling de niet-nakoming van substantiële betekenis te zijn. Ook uit de provisieregeling van de VFN vloeit voort dat de uitbetaling van provisie wordt stopgezet bij een achterstalligheid van ten minste twee maanden.

Uit het bepaalde in dit artikel vloeit voort dat weer provisie is verschuldigd zodra de achterstalligheid minder dan twee maanden beloopt. De «verloren» provisie mag echter niet meer alsnog worden uitbetaald, zulks in navolging van de provisieregeling van de VFN. Een belangrijk effect dat met deze regeling wordt beoogd, is het creëren van een zelfstandig belang voor de bemiddelaar bij de oplossing van een betalingsachterstand. Hoe sneller een dergelijke regeling tot stand komt, des te kleiner is het verlies van provisie.

Artikel 7

Dit artikel ziet op het – in beginsel definitieve – verval van provisie in een aantal gevallen, met als voornaamste oogmerk het scheppen van een belang voor de bemiddelaar bij zorgvuldige bemiddeling.

In het eerste lid gaat het onder andere om gevallen waarin het door de kredietnemer verschuldigde vervroegd wordt opgeëist, omdat de kredietnemer niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen door achterstalligheid in de betaling, vertrek naar het buitenland, overlijden van de kredietnemer en faillissement van de kredietnemer (artikel 33, onder c, 1° tot en met 4°, van de WCK). Voorts gaat het om gevallen waarin vervroegde opeising plaatsvindt, omdat de kredietnemer een tot zekerheid verbonden zaak heeft verduisterd of bij het aangaan van de krediettransactie bewust bepaalde onjuiste inlichtingen heeft verstrekt (artikel 33, onder c, 5° en 6°, van de WCK). Denkbaar is dat bij sommige van bovengenoemde gronden (bijvoorbeeld overlijden of vertrek naar het buitenland) in bepaalde gevallen het risico geen rechtstreeks verband houdt met verwijtbare gedragingen van de kredietnemer. Het moet evenwel ook in die gevallen aanvaardbaar worden geacht dat de kredietgever en de bemiddelaar gezamenlijk dit risico dragen. Ook de provisie-regeling van de VFN kent een dergelijke regeling.

Het tweede lid geeft eenzelfde regeling als het eerste lid voor het geval de tot de krediettransactie behorende overeenkomsten worden ontbonden. Ontbinding door rechterlijke tussenkomst kan bijvoorbeeld geschieden in plaats van vervroegde opeising. Voorts kan onder bepaalde voorwaarden ingeval van faillissement ontbinding zonder rechterlijke tussenkomst plaatsvinden en geschiedt ontbinding van rechtswege als op grond van artikel 41, eerste lid, van de WCK afgifte van een tot zekerheid verbonden zaak plaatsvindt. Aangezien artikel 42, tweede lid, van de WCK erin voorziet dat de ontbinding in bepaalde gevallen van rechtswege ongedaan wordt gemaakt, voorziet het tweede lid er voorts in dat de provisie-overeenkomst bepaalt dat in die gevallen de provisie over de maanden daarna weer wordt verschuldigd.

Artikel 8

Artikel 8 verbiedt de uitbetaling van provisie in de vorm van het verstrekken van zaken of het verlenen van diensten. Ten einde vast te stellen of de maandelijkse provisie het in de provisie-overeenkomst bepaalde percentage van het uitstaand saldo bedraagt, zou bij provisie in de vorm van het verstrekken van zaken of het verlenen van diensten steeds een waardering in een geldbedrag moeten plaatsvinden. Dit zou echter onevenredig hoge uitvoerings- en handhavingslasten met zich meebrengen.

Artikel 9

Dit artikel voorziet in een overgangsbepaling voor provisie-overeenkomsten, welke zijn gesloten voor het in werking treden van de WCK.

Het eerste lid strekt ertoe dat het verbod van artikel 2 niet geldt voor het uitbetalen, aanvaarden of in rekening brengen van provisie ter zake van niet-doorlopende krediettransacties die zijn afgesloten voor het in werking treden van de wet. De overweging hierbij is dat deze krediettransacties zich kenmerken door een bepaalde looptijd en een vaste kredietvergoeding, zodat het aanvaardbaar wordt geacht om de provisievoorwaarden die partijen zijn overeengekomen te eerbiedigen.

In het tweede lid worden de bepalingen van het besluit ook van toepassing verklaard op reeds tot stand gekomen doorlopende krediettransacties. Hierbij is overwogen dat de looptijd van deze krediettrans-

acties onbepaald is en het niet van toepassing verklaren van het besluit ertoe zou leiden dat nog lange tijd na het in werking treden van de wet provisie-overeenkomsten zouden gelden die niet voldoen aan het besluit, hetgeen met het oog op zorgvuldige bemiddeling ongewenst is. Daarnaast zijn ingevolge het algemene overgangsrecht van de WCK voor reeds afgesloten doorlopende krediettransacties de regels met betrekking tot de ten hoogste toegelaten kredietvergoeding direct, bij het in werking treden van de wet, van toepassing. Gezien het onderlinge verband tussen provisie en kredietvergoeding ligt het dan ook voor de hand in dezen aan te sluiten bij de systematiek van het overgangsrecht van de WCK.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. M. C. T. van Rooy